(گل - ۴۳-۴۴)

تياري، سماڌي مندر، سر جو تنڻ، ٧٢ ڪلاڪن جي سماڌي ۽ جوڳ جو سنياس

هندن ۾ اهو رواج چالو آهي ته جڏهن ڪو پراڻي موت جي سيجا تي ڏسندا آهن، ته هن جي اڳيان ويهي، ڌرمي پستڪ پڙهي ٻڌايا ويندا آهن ته سندس من، سنساري جهنجهٽن کان نورت ٿي، آڌياتمڪ خيالن ۾ جڙي وڃي ته سندس سد گتي ٿئي.

سيني کي خبر آهي ته راجا پريڪشت کي هڪ رشي پتر سراپ ڏنو هو ته هڪ هفتي کان پوءِ مرندين. نصيبن سان مهاتما شڪديو ونس اچي، کيس شريمد ڀاڳوت پراڻ جو پاٺ ٻڌايو، جنهن ڪري کيس موڪش گتي پراپت ٿي. اهو رواج اڄا ۾ هلندو تو اچي. جيتوڻيڪ باباجن کي انهن باهرين ساڌنن جي ضرورت ڪانه هئي ته به ٻين جي اڳيان مثال رکڻ لاءِ انهيءَ رواج جي برخلاف ڪين ويا. جڏهن پاڻ ظاهر ڪيائون ته "مان هي نشور چولو جلد ڇڏڻ وارو آهيان، تڏهن شري وزي کي "رام وجيه آڌياءِ" پڙهڻ جي آڳيا

ڏنائو. هن هڪ هفتو ٻاٽ ڪيولڙ ورڇ ڪيس ٻيو دفعو ٻاٽ پڙهڻ لاءِ چيائون، جو هن ٽن ڏينهن ۾ پڙهي پورو ڪيو. اهڙيءَ طرح (١١) ڏينهن گذري ويا ۽ وري ٽيهر اکنڊ ٻاٽ ڪانعس ڪرايائون، ته شري وزي بلڪل ٺڪجي پيو ۽ بابا بلڪل شانتيءَ ۾ آتم استٿ تي ويٺا رهيا ۽ آنت گهڙيءَ لاءِ انتظار ڪندا رهيا.

اُن ڪان ٢-٣ ڏينهن اڳي، (اُٻارجن) پوڄن ڪرڻ صفا بند ڪري ڇڏيائون ۽ پنهنجن ڀڳتن کي ڏيرج ڏيندا رهيا. ڪاڪا صاحب ڏيکشت ۽ شريمان ٻوٽي بابا سان گڏ مسجد ۾ رهي پوڄن ڪندا هئا. ١٦-آڪٽوبر لسي آرٽي سماپت ٿيڻ بعد بابا اُنهن کي به پوڄن ڪرڻ لاءِ روانو ڪيو، تہ بہ لڪشمي ٻائي شندي، ڀاڳوجي شندي، باباجي، لڪشمڻ بالا شمپي ۽ نانا صاحب اُتي ويٺا رهيا ۽ ڀڳت شاما، مسجد جي ڏاڪڻ تي ويٺو رهيو.

لڪشمي ٻائي کي (٩) روپين ڏيڻ بعد چيائون ته مونکي مسجد ۾ رهڻ سهڻو نٿو لڳي، تنهن ڪري مون کي "ٻوٽي جي واڙي" ۾ وٺي هلو، جتي مان سکيو رهندس." اِهي آخرين اکر سندن مکاروند مان نڪتا ۽ باباجن، باباجي جي سوير ڏانهن جهڪيا ۽ پراڻ تياڳيائون. نانا صاحب پاڻي آڻي سندن وات ۾ وڌو ته اهو ٻاهر نڪري آيو. تڏهن سڀني ڏاڍيان پڪاريو "اُڙي ديو"، ته اِئين سڀني کي ڏسڻ ۾ آيو ته باباجن،

آهستي پنهنجا نيترَ کولي، ڏيمي آواز ۾ چيو ”اوهه“ ۽ وري نيترَ بند ٿي وين.

ٻاٻاجن جي پرلوڪ پڌارڻ جي دل ڏاريندڙ خبر، جهنگ جي باهه جيان چوڏاري ڦهلجي ويئي ۽ شرڌيءَ جا نر ناريون ۽ ٻار سڀ اچي مسجد ۾ مڙيا. اَکين مان جل وهائي هاهاڪار ڪرڻ لڳا. ڪي ڏک وچان رستي تي ئي بيهوش ٿي ويا ۽ ڪي ڏاڍيان اُوڇنگارون ڏيئي روئڻ لڳا، ته ڪي مائٽ ميت ۾ گونگا ڳوڙها ڳاڙيندا رهيا. مطلب ته اوڏي مهل پرليه ڪال جو واتاورڻ پيدا ٿي ويو ۽ هرڪو پنهنجي نموني ۾ ”تانڊو ناچ“ ڪرڻ لڳو. ڇو ته سندن سنڀال ڪندڙ بابو، سائين بابا کين ڇڏي هليو ويو.

هاڻي باباجي شرير جي اَنتم ڪريا جو معاملو پيدا ٿيو. ڪي مسلمان ڀڳت چوڻ لڳا ته قبرستان ۾ دفن ڪجي ۽ اُن مٿان هڪ مقبرو اَڏائجي. خوشحالچند ۽ اميرشڪر جي به اِها راءِ هئي ته شرڌي ڳوٺ جي اَڌڪاري شري راميچند پاٽيل زوردار آواز ۽ محڪم ارادي سان چيو ته ”اِهو فيصلو مونکي بلڪل قبول ناهي. بابا جي شرير کي واڙي کانسواءِ ٻئي ڪٿهن به هنڌ ڪين رکبو.“ اِن متڀيد تي (٣٦) ڪلاڪن تائين بحث هلندو رهيو.

ٻڌر ڏينهن پرڀاتهه ڪال جو، ٻاٻاجن لڪشمڻ ماما جوشيءَ کي سپني ۾ درشن ڏيئي هڪي هٿ کان ڇڪي

چيو ته ”جلدي اُٿ. بابوءِ صاحب سمجهي ٿو ته مان مري ويو آهيان ان ڪري هو ايندو ئي ڪين. توهين گڏجي پوڄا ۽ ”ڪاڪڙ آرتي“ ڪريو.“ شردي ڳوٺ جو جوتشي لڪشمڻ ماما، شاما جو ماما ۽ هڪ پڪو ڪرم ڪانڊي براهمڻ هو. هو هر روز پرڀاتي ڪال جو اول بابا جو پوڄن ڪندو هو ۽ پوءِ ٻين ديوين ۽ ديوتائن جي پوڄا ڪندو هو. هنجو باباجن ۾ پورو نشچيه هو، سو سپني ڏسڻ بعد، پوڄا جي سڀ سامگري اُٿي کڻي آيو. جڏهن ٿي باباجن جي منهن تان ڪپڙو هٽايو ويو ته هنکي اهڙو جوت وارو مهانڊو لڳو، جو اول ته وائڙو ٿي ويو ۽ بت وانگي بيهي رهيو. پر پوءِ سپنو ياد ڪري پنهنجو فرض پالڻ شروع ڪيائين ۽ مولوين جي ڪابه پرواهه نه ڪري، پورن وڌيءَ سان پوڄن ۽ ”ڪاڪڙ آرتي“ ڪيائين. ٻن پهرن جو بابوءِ صاحب جوڳ ٻين پڳتن سان گڏ آيو ۽ هميشه وانگر منجهند جي آرتي ٿي. باباجن جي اُنتم وچنن موجب، ست سنگين سندس سريه کي ”واڙي“ ۾ رکڻ جو فيصلو ڪيو. ۽ اُن جو وچون ڀاڱو کوٽڻ شروع ڪيو. منگل جي شام جي ”راهتا“ کان پوليس سب اِنسپيڪٽر ۽ ٻين ڳوٺن جا انيڪ لوڪ پڻ اچي ڪٺا ٿيا ۽ راءِ ڏنائون ته سريه کي واڙي ۾ ئي رکجي.

ٻئي ڏينهن صبح جو ڪوپر ڳانو جو مامِلتدار پڻ

اچي پهتو ۽ راڻين ۾ متيپيد ڏسي، رايو وٺي ڏنو ته گهٽا "واڙي" جي فائدي ۾ هئا. ته به ڪليڪٽر جي منظوري وٺڻ ضروري سمجهي، ڪاڪا صاحب پاڻ احمدنگر وڃڻ لاءِ تيار ٿيو. پر بابا جي پرپوٽا سان مخالفت ڪندڙن پاڻيهي قبول ڪيو ۽ سڀني ملي واڙيءَ ۾ رکڻ جو فيصلو ڪيو. بدر شام جو باباجن جو پوتو شريو، وڏي ڌوم ڌام سان واڙي ۾ آندو ويو. ويد وڏيءَ موجب اُن آستان تــي سماڌي ٺاهي وئي، جتي مرليڌر منوهر جي مورتي، ستاپن ٿيڻ واري هئي. بابا جي اُنتم ڪريا بـــالا صاحب ماٽي باباجن جـــي مهان ڀڳت شري اپاسنيءَ ڪئي.

باباجن جو مولڪ سريو، ۳۶ ڪلاڪن رکڻ بعد بہ، بلڪل تازو ۽ نرم ۽ لچڪيدار اهڙو پئي لڳو، جو سندن بـدن تان ڪفني، بنا ڪپڻ جي لاٿي وئي. سچ تہ اهو آهي تہ باباجن خود مرليڌر بڻجي ويا ۽ مرليڌر جي مندر ۾ ئي اچي آخرين واسو ڪيائون.

بابا جي نرواڻ حاصل ڪرڻ کان ڪجهہ وقت اڳي، مسجد ۾ هڪ پراڻي سر هئي، جنهن تي باباجن پنهنجو هٿ ٽيڪ ڏ ئي، ڪيترن سالن کان، اُن تي وهاڻي وانگي متو رکي سمهندا هئا. هڪ ڏينهن بابا جي غير حاضريءَ ۾ جهاڙو هڻندڙ ٻالڪ، اُها سر پنهنجي هٿ ۾ کڻيئين تہ درياڳ سان، اُها سر ٻالڪ جي هٿ مان ڪري ٻہ ٽڪر

ٿي پيئي. اِها خبر جڏهن بابا کي پيئي تڏهن چيائون ته ”اِها پياري سڙ، ڪيترا سال منهنجي سائڻ هئي. ان جي ٽنڊ ڪري، منهنجو سوير ئي جلد ٿيندو. جنهن سڙ جي مدد سان آتم چنتن ڪندو هوس، اُها سڙ ئي منهنجو ساٿ ڇڏي ويئي.“

ڪن ڀانئن جي من ۾ شنڪا اٿندي ته هڪ جسيس سڙ جي لاءِ، باباجن جهڙي سنت افسوس ڇو ڪيو؟ اُن جو جواب آهي ته پرماتما جا سنت، اوتار، اولياءُ وغيره هن سنسار ۾ اچي، بعضي سنساري ماڻهن جيان ظاهري طرح ڪائين، پيئن، ڪلن ڪيلين ۽ روئن به ٿا، پر اندروني طرح هنن جو اَلتهڪرڻ، پرماتما سان هر وقت ڳنڍيل ۽ جڙيل رهيتو.

”رووي رام نڪالا پيا،

سيتا لڇمڻ و ڇڙگيا.“ (گوروائي)

هن کان (٣٢) سال اڳ، باباجن کي دم جي ڏاڍي تڪليف ٿي هئي ته اُن کان ڇٽڻ لاءِ، باباجن پنهنجا پراڻ، ڏسمي ڏئار ۾ چاڙهڻ جو ويچار ڪيو ۽ ڀڳت مهالساپتي کي چيائون ته ”تون منهنجي بدن جي ٽن ڏينهن لاءِ سنڀال ڪج. جيڪڏهن مان واپس آيس ته واهه، نه ته هن اِشاري ڪيل جڳهه تي منهنجي سماڌي ٺاهجو ۽ اُن مٿان ٻه جهنڊا نشانيون هڻي ڇڏجو. ائين چئي باباجن ڏهين ٻجي ڌرتيءَ تي ليٽي پيا. سواس

متي چاڙهي ڇڏيائون ۽ ڏسڻ ۾ ائين آيو تہ سرير ۾ ساهہ بلڪل ناهي.

سڀ ڀڳت جن، ستسنگي ۽ ڳوٺ واسي اچي ڪٺا ٿيا ۽ سرير جي پوري پرکيا وٺڻ بعد، باباجن جي ٻڌايل نڪ تي، سماڌي ڏاهڻ جو نشچيہ ڪيو ويو. مگر ڀڳت مهالسپتيءَ ڪين روڪيو ۽ سرير کي پنهنجي گود ۾ رکي، ٽي ڏينهن سنڀال ڪندو رهيو. ٽن ڏينهن گذرڻ بعد، منجهند جو اٽڪل ۳ بجي، پراڻن موٽي اچڻ جا آهڃاڻ نظر اچڻ لڳا ۽ جلد ئي رواجي طرح سواس هلڻ لڳا ۽ سرير جا انگ پڻ چرڻ پرڻ لڳا. پوءِ اکيون کوليں، ڪر موڙي، سجاڳيءَ ۾ آيا.

هيءَ ساڍن ٽن (۳½) هٿن جو سرير، پنجن مها ڀوتن (ڌرتي، وايو، پاڻي، آڪاش) جو ٺهيل، ضرور بہ ضرور ناس ٿيڻو آهي ليڪن جا چيتنتا (آتما) منجهس موجود آهي، سا ناس ٿيڻ کان مٿي آهي. اُن کي نہ باهہ ساڙي، نہ پاڻي ٻوڙي ۽ نہ هوا سڪائي سگهي ٿي. سنت آتما کي ست سمجهي ۽ سرير کي اَست سمجهي، رواجي سنساري جيون وانگر، ديهہ ۾ موهہ ممتا رکن ۽ نکي پاڻ کي ديهہ يا سرير ٿا سمجهن. اسان کي سرير ڇڏڻ يعني مرڻ جو خوف اِنڪري ئي ٿيندو آهي، ليڪن سنت تہ چوندا آهن تہ:

”ڪبير جس مرني تي جگ ڏري، ميري من آنند،
مرني ٿي هي پائيئي پورن پرمانند.“ (گوروائي)

۽ هو ڪل خوشيءَ سان سوڀ لياڳي هليا ويندا آهن. اَوتاري پرش ٻه، پرماتما طرفان سونپيل ڪم پُورو ڪري يڪدم سوڀ جو لياڳ ڪندا آهن. جئن شري ڪرشن مهراج، شڪاريءَ جي تير لڳڻ جي بهاني پنهنجو سوڀ ڇڏيو.

جيتوڻيڪ باباجن جهڙن سنتن ۽ اُوتاري پرشن جو سوڀ، اَسين ڏسي نٿا سگهون، ته به اُنهن جي سوڪ وياپڪ آتما، سنسار ۾ هر وقت موجود رهي ٿي ۽ پيارن ڀڳتن کي، پڪار ڪرڻ تي مدد ڪندي رهي ٿي. جيڪي ڀريمي ڀڳت، پنهنجي ستگورن يا اوتاري پرشن جا قد بت پتلا، مندرن يا مٺن يا آشرمن ۾ کڙا ڪري، اُنهن جي پُوڄا ديه ڌاري ستگورن جيان ڪندا رهندا آهن، اُنهن کي به سندن ڀاونا موجب، اندر ۾ پريرڻا ملندي رهندي آهي، يا رات جو سپني ۾ ڪين درشن ڏيئي، هدايت ڪندا رهندا آهن. مطلب ته سڀو قصو پريم، ڀاونا ۽ وشواس تي بدل آهي. باباجن جهڙا سنت اَمر آهن، ڇو ته ڀڳوان جو رُوپ آهن ۽ هر وقت ڀڳوان سان مليل آهن.

باپُو صاحب جوڳ (اصل نالو شري سکارام هري) پوني ۾ پي - ڊبليوُ ڪاتي ۾ سپروائيزر هو ۽ پينشن وٺڻ ڪانپوءِ پتي پتني ٻئي اچي شرڊيءَ ۾ رهيا. ڪين سنتان ڪانه هئي ۽ باباجن جي جي چرنن ۾ شرڌا هين، تنهنڪري

سچو ڏيهن بابا جي پوڄا ۽ سيوا ڪرڻ ۾ گذاريندا هئا. استري ڀڳتڻ ميگها جي مرتيوءَ بعد، باباجن جي سنساري چولي ڇڏڻ تائين، باپوءَ صاحب جوڳ، مسجد ۽ چاوڙيءَ ۾ آرتي ڪندو رهيو ۽ "سائي واڙي" ۾ ايڪنا ٿي ڀاڳوت مان وچن ولي، اُن جي ڪٿا پڻ آيل شروتائن (ٻڌندڙن) کي ٻڌائيندو رهيو.

مٿين سيوا ڪيترن سالن ڪرڻ بعد، هن هڪ ڏينهن بابا کي پرارٿنا ڪئي ته "اي منهنجي جيون جا آڌار، اوهان جي چرڻن جي درشن ڪرڻ سان، سڀني پراڻين کي پرم شانتيءَ جو اُنڀوُ پراپت ٿيو آهي. مان به اوهان جي شري چرڻن جي نرنتر سيوا ڪندو رهندو آهيان. پوءِ ڪهڙو سبب آهي، جو اُها سيتلتا اڃا پراپت ڪانه ڪئي اٿم؟ منهنجو من اڃا پڪو ڪي ٿيو ۽ اوهان جي چرڻن ۾ مگن نٿو رهي. هيترن سالن جو ست سنگ ڪرڻ وئرٿ ويندو ڇا؟ منهنجي جيون ۾ اُها شڀ گهڙي ڪڏهن ايندي؟ اوهان جي مون تي ڪرپا درشٽي ڪڏهن ٿيندي؟"

ڀڳت جوڳ جي دلي پرارٿنا ٻڌي، باباجن کي ديا آئي ۽ اندر ۾ آواز ٻڌائين ته "تون ٻي ڏينهن ۾ تنهنجا اڳين جنمن جا ڪيل اَشڀ ڪرم ناس ٿيڻ وارا آهن ۽ تون دنيا جا سڀ پدارٿ تياڳي، اِندري وشين کي تڇ سمجهي، ايشور جي ڀڳتي ڌارڻ ڪندين. اهو سڀاڳو

ڏينهن جلد اچڻ وارو آهي." تورن ني ڏينهن ڪانپوء پڳت جوڳ جي، دنيا مان دل صفا ڪئي ٿي پيئي ۽ مرڻ ڪــان اڳي، پوُرڻ سنياس ڌارڻ ڪري، پنهنجو لڪش پراپت ڪيائين.

باباجن مسجد ۾ وري وري چوندا هئا ته (١) جيڪو به موتکي سڀ کان وڌيڪ پيار ڪندو، اُن کي منهنجو درشن پراپت ٿيندُو.

(٢) جيڪو منهنجو ڌيان ۽ جاپ، (لونتو) اُت ٿي پهر ڪندُو رهندو، اُن کي مون کان سواء، هيء دنيا سڄي لڳندي.

(٣) جيڪو اُنيه پاڻ سان منهنجي شرڻ ۾ ايندو، مان پاڻ کي اُن پڳت جو (رڻي) قرضدار سمجهي، هن کي موکش پردان ڪري، پنهنجو قرض (رڻ) چڪائيندس.

(٤) مان پنهنجن پڳتن جي سدا اُڌين آهيان، چو ته منهنجو نالو پڳت وتسل آهي.

(٥) جيڪو منهنجو هروقت سمرڻ ڪري، اُپواس ۽ ورت رکــي، پاڻ مون کــي اُرپڻ ڪندو، اُهـــو مـــون ۾ لائين ملي ويندو جئن نــدي سمنڊ ۾ ملي ويندي آهي.

(٦) اُهنڪار ۽ (پرتشنا) مـــان وڏائـــيء جـــو ايتري قدر تياڳ ڪريو، جو اُنهن جي اوهان ۾ ڪابه بوء نه

رهي. انهي منزل تي پهچي، منهنجي شرڻاگت ۾ اچو ته مان اوهان جي هردي ۾ هردم اچي وهندس.

(٧) مان سوہو جي آڪار ۽ ناتي کان پري، انتهه ڪرڻ ۾ چيتنيه ساڪي سروُپ واري آتما آهيان. اهو منتر پڪو ڪري، سڀني پراڻين جي انتهه ڪرڻ ۾ "مان" يعني پنهنجي آتما جو درشن ڪريو. جي اهو ابياس هر روز ڪندا رهندا ته جلد ئي اوهان کي منهنجي سرُوپ ويا پڪتا جو انڀَو ملندو ۽ مون سان ايڪي يعني سدا مليل رهندا.

"مجهه ۾ رام، تجهه ۾ رام، سڀ ۾ رام سمايا.
سڀ سي ڪرلي پيار جڳت ۾،
ڪوئي نه اپنا پرايا."

(١) سڀ گوبند هي، سڀ گوبند هي،
گوبند بن نهي ڪوئي.

(٢) سڀي گهٽ رام بولي راما بولي،
رام بنا ڪو بولي ري.

(گوروائي)

(٨) جيڪو بين کي پيڙا پهچائي ٿو. سو منهنجي هردي کي ڏڏڪو ڏيئي ۽ ڪشٽ پهچائي ٿو.

(٩) سڀني (يوُنن) پراڻين سان سهاڻپُوڻي رکو يعني ٻاڻ جهڙو ورتاءُ ڪريو. جا هلت اوهان کي خود پسند ناهي، اها هلت ڪنهن سان بہ نہ ڪريو. اڳلي جيو

۾ ٻه، توهان واري ساڳي آتما آهي.

”پائي ڪان (تير) ڪمان ۾،
ميان مار ۾ مون - مون ۾ آهين تون،
متان لنهجوئي توکي لڳي.“
(شاهه)

(۱۰) جيڪو ٻه ٻين سان مون (پرماتما) جو ڪيرتن ڪندو ۽ ڪٿائون ٻڌندو، آهـو آخر ۾ مون ۾ لين ٿي ويندو.